

Epidemie žluté zimnice v Brazílii 2017-2018 – aktualizace k 22. březnu 2018

Případy onemocnění žlutou zimnicí u lidí v Brazílii

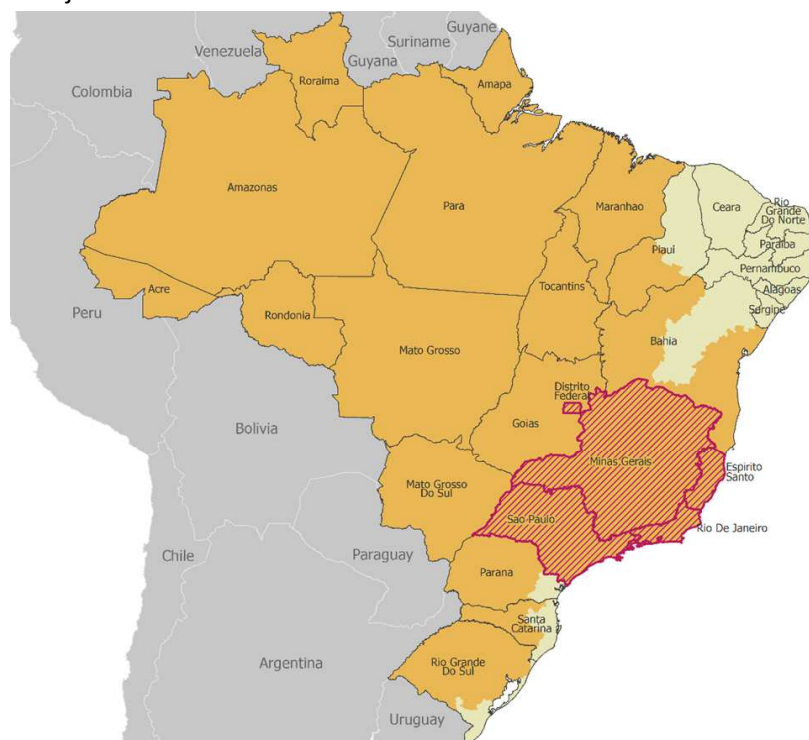
Od července 2017 do 11. kalendářního týdne 2018 bylo v Brazílii hlášeno 1098 potvrzených lidských případů žluté zimnice, z toho 340 úmrtí. Případy se vyskytly v Minas Gerais (453), São Paulo (451), Rio de Janeiro (188), Espírito Santo (5) and Distrito Federal (1).

V týdnu od 16. do 22. března bylo zjištěno 178 nových případů a 40 úmrtí. Tyto případy byly hlášeny ve státech São Paulo (75), Rio de Janeiro (65) a Minas Gerais (38).

Obrázek 1:

Výskyt potvrzených případů žluté zimnice podle států v Brazílii, červenec 2017 – březen 2018

Zdroj: ECDC



Confirmed cases of locally-acquired yellow fever, as of 13 March 2018

- States with confirmed locally-acquired cases since July 2017
- Area at risk for yellow fever transmission
- Area considered at no risk for yellow fever transmission
- Federal state



ECDC. Map produced on: 19 Mar 2018
ECDC map maker: <https://emma.ecdc.europa.eu>

Onemocnění u Evropanů nakažených v Brazílii - importované případy žluté zimnice

Od začátku roku 2018 onemocněli žlutou zimnicí neočkovaní cestovatelé z evropských zemí: Francie (3 potvrzené případy a 3 podezření), Nizozemí (1), Rumunsko (1), Švýcarsko (1 případ úmrtí), německý cestovatel z Velké Británie (1).

Nákaza u primátů v Brazílii

Od července 2017 do 11. kalendářního týdne 2018 bylo nahlášeno 630 potvrzených případů onemocnění u primátů, z nichž 503 ve státě São Paulo, 93 v Minas Gerais, 30 ve státě Rio de Janeiro, 2 v Tocantins, 1 v Mato Grosso a 1 v Espirito Santo.

Zhodnocení situace v Brazílii – riziko přenosu a šíření v Brazílii je vysoké, probíhají očkovací kampaně

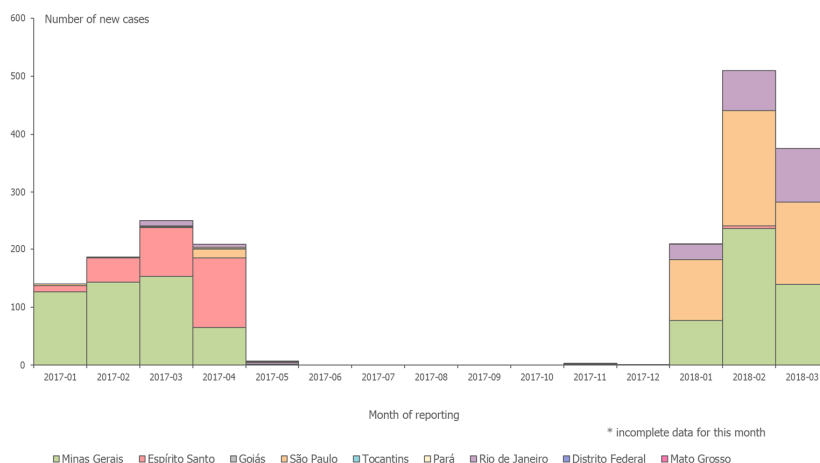
V Brazílii probíhala epidemie žluté zimnice v letech 2016-2017 (v září 2017 Ministerstvo zdravotnictví Brazílie ohlásilo její konec). Další náhlý epidemický vzestup lidských případů žluté zimnice v Brazílii od prosince 2017, který trvá doposud a současně pokračující epizootie u primátů od září 2017 svědčí o pokračující či znovu se objevivší cirkulaci viru žluté zimnice v Brazílii. Od ledna 2018 se většina případů žluté zimnice vyskytla ve státech São Paulo, Rio de Janeiro a Minas Gerais.

Současný epidemický výskyt žluté zimnice v Brazílii zvyšuje obavy ohledně hrozícího vzniku městské (urbánní) formy šíření žluté zimnice, přičemž tato hrozba je reálná. Postižené oblasti se nacházejí v blízkosti hustě zalidněných území měst São Paulo a Rio de Janeiro. Zatím v těchto městských oblastech nejsou žádné důkazy o přenosu viru komáry *Aedes aegypti* a *Aedes albopictus*, kteří se uplatňují při šíření v rámci urbánního cyklu. Znepokojující je však nákaza mnoha primátů v blízkosti těchto městských celků s velkou hustotou obyvatelstva. Navíc populace těchto oblastí není dostatečně proočkováná (suboptimální vakcinační pokrytí), jelikož v minulosti tyto oblasti nebyly řazeny k rizikovým.

Od ledna 2018 Brazílské národní zdravotní úřady zintenzivňují a rozšiřují vakcinační aktivity, provádějí hromadné očkování a vakcinační kampaně ve státech São Paulo a Rio de Janeiro. Další očkovací kampaně probíhají ve státě Bahia od února 2018. Brazílské úřady uvedly, že k 13. březnu 2018 podle předběžných výsledků v rámci vakcinační kampaně bylo naočkováno 17,5 miliónů osob (z cca 22,7 milionů indikovaných).

Obrázek 2: Výskyt potvrzených lidských případů žluté zimnice v Brazílii, leden 2017 – březen 2018 (podle měsíců výskytu)

Zdroj: ECDC



Posouzení rizika pro Evropu – riziko rozšíření v Evropě je velmi nízké.

Riziko šíření žluté zimnice na evropském kontinentu je v současnosti velmi nízké. Nebezpečí, že cestovatelé ve viremickém stádiu onemocnění zavlečou virus do oblasti v Evropě, kde je usídlena kompetentní a aktivní komáří populace (*Aedes aegypti*), a že se nákaza bude dále šířit, je minimální vzhledem k zimnímu počasí, které není příznivé pro aktivitu primárního přenašeče. *Aedes aegypti* se vyskytuje v osídlených oblastech Madeiry (od roku 2005) a na ostrově Fuerteventura (od roku 2017).

Riziko nákazy u neočkovaných cestovatelů do Brazílie je vysoké.

Riziko nákazy a závažného průběhu onemocnění je vysoké u neočkovaných cestovatelů z Evropy při pobytu v postižených oblastech Brazílie.

Preventivní opatření:

Doporučení pro cestovatele:

Občanům České republiky tak jako dalším obyvatelům EU/EEA, kteří cestují do oblastí s rizikem přenosu žluté zimnice, nebo kteří žijí či pobývají v těchto oblastech, se doporučuje:

Očkování proti žluté zimnici

Naoočkovat se proti žluté zimnici v souladu s doporučením Světové zdravotnické organizace (WHO). Očkování jednou dávkou živé vakcíny proti žluté zimnici se provádí u osob od devíti měsíců věku, pokud nemají kontraindikace. Ochrana nastupuje od 10 dne po provedení očkování. Jestliže bylo očkování již provedeno v minulosti, není potřeba přeočkování. Provedení očkování se řádně zaznamená do mezinárodního očkovacího průkazu.

Očkování proti žluté zimnici provádějí specializovaná očkovací centra a centra cestovní a tropické medicíny, jejichž odborníci nejlépe dovedou posoudit individuální riziko před cestou. Zohledňuje se destinace, období, sezóna výskytu, délku pobytu a pravděpodobnost poštípání komáry jakož i kontraindikace očkování. Cestovatelé přijíždějící z oblastí s výskytem žluté zimnice se musí prokázat platným očkováním (případně platným potvrzením o kontraindikaci očkování) při vstupu na území s vysokým výskytem komárů *Aedes aegypti*.

Ochrana proti komárům

Dále se při pobytu v postižené oblasti doporučuje chránit se proti poštípání komáry při pobytu venku i uvnitř budov. Komáři *Aedes aegypti* jsou nejaktivnější přes den mezi východem a západem slunce. Doporučuje se:

- používat repelenty s vhodnými účinnými látkami (např. DEET, IR3535, picaridin) v souladu s instrukcemi k přípravku, vzhledem k délce doby působení je nutno repelenty aplikovat opakovaně
- chránit maximum plochy kůže před poštípáním komáry nošením dlouhých rukávů a dlouhých nohavic (lépe světlé barvy)
- spát a odpočívat v místnostech chráněných sítěmi, nebo klimatizovaných (bez přímé komunikace s venkovním prostorem) nebo používat ochranné sítě – moskytiéry v době spánku a odpočinku

Doporučení pro zdravotnické pracovníky:

Lékaři, zdravotničtí pracovníci, centra cestovní medicíny, infekční oddělení a kliniky by měly mít přístup k aktuálním informacím o **oblastech s probíhajícím přenosem žluté zimnice** <https://ecdc.europa.eu/en/yellow-fever>

U neočkovaných nemocných po návratu z rizikových oblastí je nutno pomýšlet v rámci diferenciální diagnostiky na žlutou zimnici. Odborníci provádějící očkování vždy zohledňují případné kontraindikace k očkování a postupují souladu s doporučením výrobce vakcíny, aby se snížily nežádoucí účinky po očkování.

Bezpečnost substancí lidského průvodu při dárcovství krve, tkání, buněk, orgánů:

Dárcovství krve se odkládá u osob po návratu z oblastí s výskytem malárie, což do značné míry pokryje i oblasti rizikové pro žlutou zimnici (i když jde o jinou nákazu a jiný druh komára). Rovněž je doporučeno odložit o 28 dní dárcovství u osob vracejících se z oblastí s výskytem žluté zimnice (které nejsou endemické pro malárii).

Potencionální dárce krve by měli počkat s dárcovstvím 2 týdny po očkování živou 17D vakcínou proti žluté zimnici. Riziko přenosu žluté zimnice prostřednictvím orgánů, tkání a buněk od dárců, kteří navštívili rizikové oblasti, by mělo být zváženo podle pravděpodobnosti přenosu viru. Pokud byl dárce očkovan v období 4 týdnů před darováním, musí být nutně posouzeno individuální riziko pro příjemce podle jeho imunitního stavu.

Očkování proti žluté zimnici je kontraindikováno u imunokompromitovaných pacientů po transplantaci orgánů nebo krevních derivátů. Pacienti plánovaní k transplantaci pobývajících v oblastech nebo cestujících do oblastí endemického výskytu žluté zimnice by měli být před transplantací naočkovaní.

Nejsou stanovena žádná specifická kritéria pro odkládání dárcovství pro dárce tkání a orgánů, kteří prodělali žlutou zimnici. Vztahují se na ně obecná doporučení, že dárce musí být zdrav, bez teploty a bez příznaků onemocnění v den darování a může darovat tkáň nebo orgány 14 dnů po úplném zotavení.

Rizika a možnosti prevence přenosu viru žluté zimnice substancemi lidského původu jsou uvedeny ve Druhé aktualizaci ECDC Rapid Risk Assessment – Outbreak of Yellow Fever in Brazil ze dne 18. ledna 2018 <https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/18-01-2018-RRA-UPDATE-2-Yellow-fever-Brazil.pdf>

Zdroje:

- Denní zprávy ECDC 22/03/2018
- Ministerstvo zdravotnictví Brazílie

- Communicable disease threats report, 18-24 March 2018, week 12
<https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/Communicable-disease-threats-report-24-mar-2018.pdf>
- Rapid Risk Assessment - Outbreak of yellow fever in Brazil – Third update, 16/03/2018
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-outbreak-yellow-fever-brazil-third-update>
- Rapid Risk Assessment - Outbreak of yellow fever in Brazil – Second update, 18/01/2018
<https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/18-01-2018-RRA-UPDATE-2-Yellow-fever-Brazil.pdf>
- WHO – Yellow fever Brazil – Disease outbreak news 09/03/2018
<http://www.who.int/csr/don/09-march-2018-yellow-fever-brazil/en/>